

Beslutningsforslag nr. B 2. Fremsat den 2. oktober 2002 af Aage Frandsen (SF), Svend Auken (S), Poul Nødgaard (DF) og Line Barfod (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om kommission til undersøgelse af Farumsagen

Folketinget beslutter i henhold til lov om undersøgelseskommissioner, at regeringen skal nedsætte en undersøgelseskommission, der har til formål at opklare det, der omtales som Farumsagen, hvilket bl.a. indebærer en undersøgelse af:

- Borgmesterens varetagelse af funktionerne som øverste daglige leder af administrationen, formand for økonomiudvalget og formand for kommunalbestyrelsen.
- Kommunalbestyrelsesmedlemmernes varetagelse af deres hverv.
- Embedsværkets varetagelse af embeder, herunder dets muligheder for at gøre det, og den måde, det har gjort det på.
- Den kommunale revisions måde at fungere på og dens reaktioner på Farum Kommunes dispositioner.
- Farum Kommunes aftaler med organisationer og private virksomheder, herunder sportsklubber og finansieringsinstitutter, set i lyset af kommunalfuldmagten, konkurrenceregler og reglerne for offentlige udbud m.v.
- Dispositioner foretaget af Farum Kommune, som har været til gavn for bestemte politiske partier eller personer, f.eks. i forbindelse med valgkampe.
- De forskellige tilsynsmyndigheders rolle bl.a. i forbindelse med de mange klagesager. Det gælder både Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt, Frederiksborg Amtskommune som tilsynsmyndighed og de forskellige ministerier som tilsynsmyndighed samt Arbejdsmarkedsrådet som tilsynsmyndighed.
- Endelig vil det også være relevant at se på Hillerød Politis rolle i forbindelse med anmeldelser af Farum Kommune.

Bemærkninger til forslaget

Formålet med undersøgelsen er bl.a. at forebygge, at lignende sager opstår i fremtiden. For uanset at forholdene i Farum Kommune forekommer unikke, kunne nogle af de problemer, som er opstået i Farum Kommune godt opstå andre steder, uden at det ville være så omfattende som i Farum Kommune. En undersøgelse af Farumsagen vil derfor muligvis give anledning til ændringer i love, administrative regler m.v.

Beslutningsforslaget ligger i forlængelse af B 84, der blev fremsat i folketingssamlingen 2001-02, og den beretning, der af flertallet – S, DF, SF og EL – blev afgivet af Udvalget for Forretningsordenen den 28. august 2002.

Forslagsstillerne har noteret, at justitsministeren ikke vil nedsætte en undersøgelseskommission, selv om der er et flertal herfor i Udvalget for Forretningsordenen. Det er usædvanligt, og forslagsstillerne kender ikke umiddelbart noget fortilfælde, hvor en regering ikke inødekommer et ønske, når der manifesterer sig et flertal herfor i et folketingsudvalg. Men forslagsstillerne tager naturligvis justitsministerens beslutning til efterretning og fremsætter derfor dette beslutningsforslag, hvis vedtagelse indebærer, at justitsministeren i henhold til lov om undersøgelseskommissioner skal nedsætte en undersøgelseskommission.

Som det fremgik af beretningen, betragter forslagsstillerne en afdækning og en undersøgelse af, hvad der er sket i Farum Kommune, og hvad forskellige andre myndigheder har gjort og ikke gjort i den forbindelse, samt en række relationer mellem Farum Kommune og en række private virksomheder, organisationer m.v. som værende af »almenvigtig betydning«, jf. lov om undersøgelseskommissioner § 1, stk. 1.

Forslagsstillerne lægger afgørende vægt på, at enhver skal være forpligtet til under vidneansvar at afgive forklaring for undersøgelseskommissionen som vidne, når kommissionen anmoder om det. Dette indebærer, at formanden er en dommer, jf. lovens kapitel 5. Pligten til at afgive forklaring som vidne gælder naturligvis ikke »i det omfang, der må antages at foreligge mulighed for strafansvar for den pågældende i anledning af de forhold, undersøgelsen omfatter«. Lige-

som vidnepligten heller ikke gælder »i det omfang, der må antages at foreligge mulighed for, at det offentlige gør et disciplinært eller tilsvarende ansættelsesretligt ansvar gældende over for den pågældende i anledning af de nævnte forhold«, jf. lovens § 12. Forslagsstillerne lægger også afgørende vægt på, at kommissionen har tre medlemmer, af hensyn til at kommissionen som helhed besidder viden og indsigt i både juridiske, økonomiske, erhvervsmæssige og mere generelle samfundsmæssige forhold, jf. § 2. Endelig lægger forslagsstillerne vægt på, at møder i undersøgelseskommissionen og møder i retten er offentlige, jf. lovens kapitel 10, med de begrænsninger, der også ligger heri.

Der er efter forslagsstillerne opfattelse en række grunde til, at der bør nedsættes en undersøgelseskommission.

Det fremgår bl.a. af en række klager, der er kommet fra en gruppe borgere i Farum Kommune, og af en række andre oplysninger, der er fremkommet, at mange borgere i Farum Kommune har følt, at der åbenbart for Farum Kommune gjaldt særlige forhold, og at almindelige retsregler ikke gjaldt for Farum Kommune. Mange borgere har fået en opfattelse af, at Farum Kommune befandt sig i et retstomt rum, og at landets love og regler ikke gjaldt for Farum, hvilket kan sammenholdes med, at Farum Kommune ofte blev fremhævet som foregangskommune og mønsterkommune.

Uanset at forholdene i Farum Kommune har været unikke i forhold til andre kommuner, er det vigtigt at få afdækket, hvordan det har været muligt, at forholdene har kunnet udvikle sig, som tilfældet er, og hvordan så mange har kunnet blive involveret, f.eks. private virksomheder, samt hvorfor forskellige tilsynsmyndigheder ikke har grebet ind enten af sig selv eller på baggrund af klager.

Når en undersøgelse af Farumsagen er af »almenvigtig betydning«, skyldes det også, at det er en af de største og måske den største skandalesag inden for det offentlige med udgangspunkt i en kommune, vi nogensinde har set i Danmark.

F.t. beslutn. om kommission til undersøgelse af Farumsagen

Fra alle sider af det politiske spekter er det blevet fremhævet, at »alle sten skal vendes« i Farumsagen. Derfor er det vigtigt, at der iværksættes en undersøgelse, der sikrer, at alle sten bliver vendt. Ellers kan man risikere, at der breder sig en opfattelse af, at der gælder særlige regler, når politikere er involveret, og at politikerne forsøger at dække over hinanden.

Formålet med undersøgelsen er at afdække alt det, som ikke er omfattet af den efterforskning, som Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet (bagmandspolitiet) har indledt med henblik på eventuelt at rejse tiltale i henhold til straffelovgivningen. Det betyder samtidig, at undersøgelseskommissionen ikke skal vurdere, om der er grundlag for tiltale efter straffeloven. Dette spørgsmål efterforskes og vurderes af bagmandspolitiet.

Undersøgelseskommissionen kan nemt komme til at beskæftige sig med forhold, der er omfattet af politiets efterforskning, f.eks. samarbejdet mellem kommunen og private virksomheder samt kommunalbestyrelsens informationsniveau i forhold til borgmesterens handlinger m.v. Der er intet forkert i, at bagmandspolitiet og undersøgelseskommissionen ser på samme forhold. Formålet med politiets undersøgelser er alene at undersøge, om der er grundlag for strafferetlig tiltale. Det er ikke undersøgelseskommissionens opgave. Men de samme handlinger og mange flere, som slet ikke er omfattet af politiets efterforskning m.v., kan også vurderes i forhold til eventuelle »systemfejl«, eventuelt tjenstligt ansvar for embedsmænd, eventuel overtrædelse af kommunale styrelsesregler, forvaltningsloven, offentlighedsloven, regler for revision m.v. Der er intet forkert i, at undersøgelseskommissionen og politiet samarbejder med hensyn til materiale om de faktiske forhold. Tværtimod er det nødvendigt i dette tilfælde.

Undersøgelseskommissionens medlemmer vil i disse tilfælde være omfattet af samme tavshedspligt som politiet, jf. i øvrigt lovens kapitel 8.

I forbindelse med udarbejdelse af kommissoriet for undersøgelseskommissionens arbejde skal justitsministeren tilgodese, at bagmandspolitiets og undersøgelseskommissionens arbejde ikke kolliderer med hinanden, og at bagmandspolitiet og undersøgelseskommissionen tværtimod samarbejder vedrørende materiale m.v.

Forslagsstillerne er også opmærksomme på, at der foregår andet arbejde med hensyn til at afdække forhold i Farumsagen. Men for dette arbejde gælder det, at det alene bygger på tilgængeligt materiale, og at ingen i den forbindelse har pligt til at udtale sig, hvis de ikke ønsker det eller er under vidneansvar. Dertil

kommer, at disse »undersøgelser« har meget specifikke formål. Hvis undersøgelser af Farumsagen alene blev afgrænset til det, der allerede er sat i gang, ville det indebære, at der bortset fra det strafferetlige spørgsmål ikke ville ske nogen reel undersøgelse af Farumsagens mange aspekter. For flertallet er det afgørende, at der kommer en uvildig, alsidig og grundig undersøgelse.

Farum Kommunes egen undersøgelse drejer sig primært om at få undersøgt kommunens forretningsgange og få undersøgt, om kommunen eventuelt kan rejse erstatningssager. Men det vil alene kunne ske på grundlag af tilgængeligt materiale. Men resultatet af Farum Kommunes egen undersøgelse skal naturligvis tilgå undersøgelseskommissionen.

Tilsynsrådet for Frederiksborg Amt har en række sager til behandling, hvoraf en del vedrører tidligere forhold, som tilsynsrådet også tidligere har forholdt sig til. Det arbejde, hvor tilsynsrådet udøver sin tilsynspligt, skal naturligvis fortsætte.

Der er derfor en række områder og forhold, der slet ikke undersøges, herunder undersøgelser af tilsynsmyndighedernes rolle.

I det omfang, der er begået ulovligheder i Farum Kommune, som ikke er af strafferetlig karakter, f.eks. i forhold til spørgsmål om offentlighed i forvaltningen, vil en undersøgelseskommission derfor godt kunne undersøge, hvorfor der ikke blev grebet ind fra diverse tilsynsmyndigheder, uden at dette forudsætter, at man afventer politiets efterforskning og domstolens bedømmelse af, præcis hvilke straffelovsovertrædelser bestemte personer eventuelt kan dømmes for.

Det samme er tilfældet på aktiveringsområdet, hvor Arbejdsmarkedsrådet for Frederiksborg Amt tilsyneladende ikke har ment, at det har skullet føre et aktivt tilsyn, men alene har henholdt sig til oplysninger fra Farum Kommune.

Undersøgelseskommissionen skal både undersøge, hvad der er sket, og hvad der ikke er sket og gjort, hvor der måske skulle have været grebet ind. Derfor skal alle dispositioner foretaget af Farum Kommune og kommunens samarbejde med organisationer og private virksomheder, herunder sportsklubber, finansieringsselskaber m.v., gøres til genstand for undersøgelsen, medmindre de er omfattet af politiets undersøgelse. Det samme gælder de forskellige plan- og tilsynsmyndigheders rolle, f.eks. i forbindelse med opførelse af ungdomsboliger, kommunens køb af jord, kommunens aktiveringsindsats m.v.

Med det generelle forbehold, at undersøgelseskommissionen ikke skal undersøge og tage stilling til, om der er grundlag for at rejse tiltale efter straffelovgiv-

ningen, idet dette spørgsmål helt er overladt til bagmandspolitiet, ønsker forslagsstillerne, at undersøgelseskommissionen skal undersøge alt andet, der har samfundsmæssig relevans i Farumsagen.

Ændringer af lovgivningen om det kommunale tilsyn, som opfattes som nødvendige og/eller oplagte, skal efter forslagsstillerne opfattelse ikke afvente resultatet af undersøgelseskommissionens arbejde. Der er allerede sat forskellige arbejder i gang med henblik på eventuelle lovændringer af f.eks. reglerne om tilsynet med amtskommuner og kommuner. På samme måde skal nedsættelse af en undersøgelseskommission ikke begrænse arbejdet i det såkaldte Jens Peter Christensen-udvalg, som indenrigs- og sundhedsministeren har nedsat. Skulle det vise sig, at undersøgelseskommissionens arbejde giver anledning til yderligere ændringer i lovgivningen eller i administrative regler, ændrer det ikke ved, at det allerede i den kommende folketingssamling kan være fornuftigt at gennemføre ændringer bl.a. på baggrund af betænkning nr. 1395/2000 om statens tilsyn med kommunerne og arbejdet i det såkaldte Jens Peter Christensen-udvalg.

Som det fremgår af lov om undersøgelseskommissioner kap. 3, kan undersøgelseskommissionen få til opgave »at undersøge og redegøre for et faktisk begivenhedsforløb« (jf. § 4, stk. 2) og »at komme med forslag til sådanne ændringer af love, administrative bestemmelser eller administrativ praksis, som undersøgelsen kan begrunde« (jf. § 4, stk. 3). Det er forslagsstillerne opfattelse, at undersøgelseskommissionen skal have disse opgaver. Men da Jens Peter Christensen-udvalget netop har til opgave at se på behovet for ændringer af love, administrative regler og praksis, hvilket formentlig allerede i næste folketingssamling vil resultere i ændringer, vil behovet for den del af kommissionens arbejde være mindre. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at der i forbindelse med undersøgelseskommissionens arbejde kan komme ting frem, som kan give anledning til et yderligere behov for ændringer i love og administrative regler og prak-

sis. Derfor skal det selvfølgelig også være en opgave for undersøgelseskommissionen at komme med forslag til sådanne yderligere ændringer af love m.v., som undersøgelsen kan begrunde.

Derimod mener forslagsstillerne, at det vil være hensigtsmæssigt, at undersøgelseskommissionen undlader at komme med retlige vurderinger som en del af konklusionen på undersøgelsen, selv om lov om undersøgelseskommissioner giver mulighed herfor (jf. § 4, stk. 4). Derved undgås, at sådanne retlige vurderinger eventuelt kolliderer med eventuel strafferetlig tiltale og eventuel domfældelse. Dermed sker der også en imødekomme af noget af den kritik, som har været fremført imod, at en undersøgelseskommission nedsættes nu, samtidig med at der kører en strafferetlig sag.

Bortset fra den afgrænsning, som ligger i forhold til bagmandspolitiets efterforskning, skal undersøgelseskommissionen ikke begrænses i at kunne undersøge forhold, handlinger, undladelser m.v., som har samfundsmæssig relevans frem til det tidspunkt, hvor undersøgelseskommissionen bliver nedsat.

Som det allerede er fremgået, er det efter forslagsstillerne opfattelse vigtigt, at arbejdet med henblik på nedsættelse af en undersøgelseskommission påbegyndes snarest. Forslagsstillerne mener derfor ikke, at man kan vente med at nedsætte en undersøgelseskommission til et eller andet tidspunkt ud i fremtiden, hvor den strafferetlige efterforskning er afsluttet, og hvor der eventuelt er rejst tiltale, samt hvor der eventuelt også er sket domfældelse, da dette kan tage 3-4 år eller betydeligt mere. Men det ændrer ikke ved, at det også er afgørende, at arbejdet i undersøgelseskommissionen – herunder det tidsmæssige forløb – er tilrettelagt sådan, at undersøgelseskommissionens arbejde ikke kommer på tværs af bagmandspolitiets efterforskning. Derfor går forslagsstillerne ud fra, at justitsministeren ved udarbejdelse af kommissoriet og nedsættelse af undersøgelseskommissionen sikrer, at disse hensyn tages.

Skriftlig fremsættelse

Aage Frandsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om kommission til undersøgelse af Farumsagen.

(Beslutningsforslag nr. B 2).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.